

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
GOD. 56., BR. 2., 41. – 80., ZAGREB, travanj 2009.

Hrvatski se jezik voli znanjem.

**U SPOMEN
IVO ŠKARIĆ
(1933. – 2009.)**

Dana 29. siječnja 2009. godine preminuo je Ivo Škarić, umirovljeni profesor emeritus Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. To časno i počasno zvanje emeritusa zaslužio je profesor Škarić, jezikoslovac, filolog, kroatist, sveučilišni nastavnik, znanstvenik, kulturni i javni djelatnik, neumoran istraživač, ali prije svega fonetičar predan znanstvenom otkrivanju i poetskom slavljenju veličine i tajne govornog fenomena. On je svoju neiscrpnu energiju i stvaralački dar unosi u dugogodišnji plodan rad na matičnom Odsjeku za fonetiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu na kojem je proveo cjelokupni radni vijek, ali i na mnogim drugim sveučilištima, obrazovnim, odgojnim i znanstvenim institucijama i u javnim nastupima.

Ivo Škarić rođen je u Postirima na Braču 1933. godine. Nakon klasične gimnazije u Splitu, na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1958. godine hrvatski jezik i jugoslavenske književnosti te francuski jezik. Od 1960. njegova je akademska radna karijera posvećena Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a započela je izborom za

asistenta u Zavodu za fonetiku, nastavljena obranom doktorata i docenturam 1965., izborom za redovitog profesora 1980., redovitog profesora u trajnom zvanju 1996. i formalno završila umirovljenjem 2002., nakon čega on i nadalje ostaje radno i neraskidivo vezan uz svoj fakultet i Odsjek te mu je 2005. godine dodijeljeno počasno znanstveno-nastavno zvanje profesora emeritusa.

Bio je član mnogih fakultetskih i sveučilišnih tijela, višekratno pročelnik Odsjeka za fonetiku, a posebno valja istaknuti njegov rad u Matičnom odboru za izbore u znanstveno-nastavna zvanja Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Bio je član Matične komisije za filologiju, danas Matični odbor za područje humanističkih znanosti – polje jezikoslovlje i znanosti o književnosti, od 1983. do 2005. i njegov predsjednik od 1992. do 1994. te od 1997. do 1999. Bio je član kulturnih, znanstvenih i strukovnih udruga i u njima obavljao vodeće uloge: član Matice hrvatske, Hrvatskog logopedskog društva, Hrvatskoga filološkog društva i njegov predsjednik u dva mandata od 2001. do 2007. te član međunarodne strukovne udruge za fonetske znanosti „International Phonetic Association“. Pokretač je osnutka (1984.) i prvi voditelj Sekcije (Odjela) za fonetiku Hrvatskoga filološkog društva (1984. – 1998.). Bio je glavni urednik časopisa Govor (1986. – 2002.), član uredništva časopisa Jezik (1980. – 1999.) i časopisa Medijska istraživanja.

Djelatno je sudjelovao na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima, a skupu „Istraživanja govora“ 1985. i 1995. godine bio je pokretač i predsjednik Programskog odbora.

Autor je 9 knjiga, 85 znanstvenih i oko 130 stručnih radova. Bio je voditelj devet znanstveno-istraživačkih projekata, a smrt ga je zatekla kao glavnog istraživača na projektu „Slobodne i uvjetovane izgovorne mijene jezičnih čestica u općem hrvatskome“.

Za člana suradnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 1990.

Professor emeritus Ivo Škarić bio je neumoran sveučilišni nastavnik osim na matičnom fakultetu i na nizu drugih fakulteta te diplomskih i poslijediplomskih studija. Predavao je i na Sveučilištu u Parizu (Francuska), te na Slavistici u Lundu (Švedska) i Visokoj pedagoškoj školi u Malmöu (Švedska). Imao je mnoštvo javnih nastupa usmjerenih na popularizaciju fonetske struke i podizanje kulture govornog komuniciranja. Dva su temeljna projekta u tom nastojanju: pokretanje i stručno vođenje (uz Jasminu Nikić) Službe za jezik i govor HRT-a te utemeljenje i vođenje Govorničke škole za darovitu srednjoškolsku mladež koja se održava od 1992. godine dvaput godišnje, te je ovih dana (od 21. do 29. ožujka), po prvi put bez svog osnivača i ravnatelja, održana trideset i treća po redu u Platu kraj Dubrovnika. Vodio je nekoliko tečajeva za recitatorske voditelje i recitatore (Grožnjan, Komiža, Grubišno Polje, Pakrac, Zagreb). Sudjelovao je na Lidranu kao predsjednik stručnog povjerenstva u recitatorskoj sekciji u Virovitici, Supetru na Braču i u Zadru / Biogradu.

Održao je brojne seminare za rehabilitaciju govora i sluha te za učenje stranih jezika (Zagreb, Primošten, Portorož, Maribor, Ljubljana, Sarajevo, Zemun, Subotica, Beograd, Skoplje, Sao Paolo, Rio de Janeiro, Pariz, Mons (Belgija), Besancon (Francuska), Ponza (Italija), Cluj (Rumunjska), Sofija i drugdje.

Svu širinu i znamenitost dosega znanstvenog i stručnog polja rada profesora Ive Škarića prepoznale su i mjerodavne društvene i stručne institucije i formalno ga nagradile važnim priznanjima. Dobitnik je godišnje Državne nagrade „Bartol Kašić“ za istaknuto znanstveno djelo za svoju „Fonetiku hrvatskog književnog jezika“ (1992.), a 2008. godine dodijeljena mu je Republička nagrada za životno djelo u području obrazovanja „Ivan Filipović“. Osim tih dviju nagrada na državnoj razini, dobio je priznanja strukovnih udruga: Spomen medalju Saveza društava defektologa Hrvatske (1978.), Priznanje Centra za studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacijskih znanosti (1981.), Diplomu Klinike za otorinolaringološku i cervikofacijalnu kirurgiju Medicinskoga fakulteta, Zagreb (1981.), Povelju Saveza društava defektologa Jugoslavije (1985.) te Plaketu „Vladimir Nazor“ na Nazorovim danima u Postirima (2002.).

Međutim, sve te spomenute godine, akademske stepenice, radne uloge i priznanja mogu se zamijeniti jednom jedinom tvrdnjom koja ih sažimlje u srž životnog puta profesora Škarića: Škarić je u hrvatskoj fonetici pola stoljeća vodeći znanstvenik i neponovljiva osobnost time što je stvarao i izgrađivao našu fonetiku od onih dana 50-ih godina prošlog stoljeća kada je kao mladi asistent bio „desna ruka“ akademiku Petru Guberini, nestoru zagrebačke fonetike, do danas kada ga je prerana smrt nemilosrdno otela i ugasila njegov uvijek poletan stvaralački duh.

Današnji status fonetike i fonetičara kao prepoznatljive struke i stručnjaka ne samo u usko profesionalnim krugovima nego i među laicima nesumnjiva je zasluga profesora Škarića. Pedesetih godina prošlog stoljeća u nas se govor započinje znanstveno proučavati, a fonetika se ustrojava kao znanstvena i akademska disciplina koju je u teorijskom smislu moguće odrediti kao fonetsku lingvistiku, a u metodološkom kao eksperimentalnu. U stvaralačkom poletu pionirskog otkrivanja i novog gledanja na govor okupljali su se timovi entuzijasta na istraživanju govora i primjeni teorije u pragmatičkim projektima nastave stranih jezika i rehabilitaciji slušanja i govora. Taj je fonetski zanos i zamah tražio institucionalne okvire pa se osnivaju redom Eksperimentalni odjel Razreda za filologiju tadašnje JAZU (1953.), Institut za fonetiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu (1954.), poslijediplomski studij fonetike (1961.), Katedra za fonetiku pri Odsjeku za opću lingvistiku (1963.), te Odsjek za teorijsku i primijenjenu fonetiku (1968.). Centar za rehabilitaciju sluha i govora osnovan 1962. Ivo Škarić bio je u fonetici od njezinih zagrebačkih začetaka uz idejnog začetnika i praktičnog realizatora fonetskog pokreta u nas akademika Petra Guberinu. Kako je sam napisao, Škarić je Profesora (Guberinu, napomena D. H.) upoznao 1953. godine kada je upisao romanistiku. Godinu dana potom profesor

Guberina ga je s još nekoliko studenata uključio u rad netom osnovanog Instituta za fonetiku gdje je kao demonstrator sudjelovao u začetcima tog instituta do kraja svojih studija. Nakon jednogodišnjeg prekida zbog odsluženja vojnog roka, vraća se u Institut za fonetiku kao asistent i u fonetici i na Filozofskom fakultetu ostaje do kraja života. Škarić je proživio te fonetske početke i kao mlad i poletan student i znanstvenik djelatno je pridonosio razvoju fonetike. Bio je svjedok prvih palatografskih istraživanja, kimografa, ali bio je svjedok i stvaratelj razvoja „elektroničke fonetike“, razvoja, na ovim prostorima, prvog fonetskog laboratorija podržanog suvremenom tehnologijom: prvim žičanim magnetofonima ili onima s papirnatim vrpcama, akustičkim filtrima, audiometrima, *delayem*, sonografom pa sve do današnjih računalnih fonetskih instrumenata.

Posljednjih 20-ak godina Škarić postaje pokretačem retoričke fonetike koja je danas snažna struja u cjelokupnoj slici naše fonetike. Prvi poslijediplomski studij fonetike osnovan prije dodiplomskoga, velikim je dijelom vodio „asistent“ Škarić, tada bez formalnih kvalifikacija jer je i formalno i stvarno rastao s fonetikom u predavačkom i u istraživačkom smislu. Kako je profesor Guberina bio često zauzet svjetskim širenjem verbotonalne i audiovizualne-globalnostrukturne metode, Ivo je Škarić zapravo vodio Odsjek za fonetiku, prije svega, skrbeći o studiju fonetike i znanstveno-istraživačkom radu te profiliranju nove struke „fonetičara“. Škarić je fonetičara zamišljao kao stručnjaka za govor u području rehabilitacije sluha i govora, stručnjaka u području kulture govora i konačno kao „govornog tehnologa“, tj. stručnjaka za prijenos govora u različitim medijima. Ta tri temeljna usmjerenja fonetičara ostaju aktualna i danas u studiju fonetike. Škarić je fonetiku uvijek vidio kao interdisciplinarnu znanost, s jedne strane vezanu uz jezikoslovlje i humanističke znanosti, a s druge uz prirodnoznanstvene i biološke znanosti kao što su fizika i medicina. Smatrao je da istinski fonetičar mora imati podjednako razvijene obje vrste sposobnosti. Dakako da je profesor Škarić tu interdisciplinarnu fonetsku dvojnost posjedovao u velikoj mjeri. I ako je danas moguće da postoje takvi univerzalni „aristotelovski“ umovi, Škarić je dokaz tomu jer je govor mogao sagledati i s njegove „tvrde“ i „mekane“ strane, jer je znao precizno mjeriti i statistički zaključivati, ali i zanosno se unijeti u Nazorovu poetiku, poetiku pjesnika s njegova rodnog otoka.

Raspon Škarićevih fundamentalnih fonetskih istraživanja obuhvaća istraživanja odnosa emisije i percepcije govora, odnos fonološkog i fonetskog opisa hrvatskog govora i jezika, psihofonetsku prirodu glasova, razvoj dječjeg govora, prirodu normiranja hrvatskog standarda i njegove sociofonetske uporabe, pitanja prozodije i, općenito, ortoepije. Ivo Škarić bio je voditelj i glavni istraživač na mnogim projektima, ali nisu samo znanstveno-istraživački projekti slika koja potvrđuje tvrdnju da se Ivo Škarić uistinu može smatrati vodećim hrvatskim fonetičarem u teorijskom i primijenjenom području. Njegov se cjelokupni znanstveni opus može podijeliti u četiri velike tematske cjeline.

Škarićeva se fundamentalna fonetska istraživanja kreću od istraživanja odnosa emisije i percepcije govora, odnosa fonološkog i fonetskog opisa hrvatskog govora i jezika, psihofonetske prirode glasova, razvoja dječjeg govora, prirode normiranja hrvatskog standarda i njegove sociofonetske uporabe, pitanja prozodije i općenito ortoepije. Škarić je svoje spoznaje o govoru ugradio i sublimirao u svojoj *Fonetici hrvatskog književnog jezika* koja je sastavni dio Akademijine gramatike u knjizi *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika: Nacrt za gramatiku* (1991.). U toj je *Fonetici* Škarić dao prvi, s gledišta fonetske znanosti, pravi opis fonetike hrvatskoga jezika. Predmet je te fonetike cjelokupna govorna signalizacija, uključujući parajezičnu razinu i razinu glasa. Takav je opis nužno imao i karakter opće fonetike jer je opis hrvatske fonetike uronjen u opća fonetska znanja koja je u takvom prvom širokom opisu fonetike u nas trebalo i približiti i eksplicirati našoj široj lingvističkoj javnosti. Time je fonetika hrvatskog jezika postala čvrsti sastavni dio svakog budućeg opisa njegove gramatike. Doduše, i u ranijim gramatikama obično se nalazio i kraći fonetski uvod, ali uvijek jezično, a ne fonetski usmjeren. U novom izdanju *Velike hrvatske gramatike u dijelu Glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika* (2007.), Škarićeva je *Fonetika hrvatskoga književnog jezika* temeljito prerađena i dopunjena u odnosu na izdanje iz 1991. novim sociolingvističkim pogledom na dinamičku strukturu suvremenog hrvatskog jezika na njegovoj govornoj razini. Škarić u njoj opisuje tri govorna idioma: klasični, normativno strogo definiran tradicionalnim opisom ortoepske norme, prihvaćeni kao što mu ime kaže, a podrazumijeva se „u javnoj komunikaciji obrazovanih govornika hrvatskog jezika“ i prihvatljivi kao varijantu koja se u većoj mjeri pridržava klasične uporabne norme. Svaka od varijanata ima svoje specifičnosti uporabe pojedinih fonema/glasnika i prozodema.

Škarićeve *Fonetike* (1991. i 2007.) prve su opsežne fonetike hrvatskog jezika i govora u kojima se hrvatski opisuje suvremenim znanstvenim instrumentarijem i čime se njegov fonetski opis može ravnopravno mjeriti s opisima drugih, pa i velikih, svjetskih jezika.

Sljedeće veliko područje fonetskog interesa profesora Ive Škarića u kojem je otvorio nove poglede i nove interese u javnoj govornoj komunikaciji jest područje suvremenog govorništva. U potrazi za izgubljenim govorom (U potrazi za izgubljenim govorom, 1982.; *Temeljci govorništva*, 2000.) Škarić ističe važnost govorne komunikacije u suvremenom „elektroničkom“ vremenu i, još i više, u društvu koje bi trebalo biti tako organizirano da se omogući pravedno i djelotvorno odlučivanje o društvenim pitanjima na svim razinama. Ti ciljevi i uloga govorništva bili su aktualni jer su otkrivali govor kao istinsko komunikacijsko sredstvo oslobađajući ga od ograničenja pisanog jezika i ideoloških stega. Stremeći tomu da govornici ovladaju govorničkim vještinama, ali uvijek s etički opravdanim ciljem, Škarić je izrekao svoje nepokolebljive humanističke poglede na vrijednosti ljudske govorne

komunikacije. Kao djelatatan i strastven borac za širenje kulture govorništva i govorne komunikacije uopće, Škarić se istaknuo u osmišljavanju i stvaranju jezične i govorne koncepcije javnog govora na HTV-u, u tečajevima govorništva za različite gospodarske institucije, pučka sveučilišta i građanstvo, te organizacijom Govorničke škole za darovite srednjoškolce koja djeluje već sedamnaest godina. Kroz školu je do sada prošlo više od 3500 učenika. U njoj mentori – studenti i netom završeni fonetičari – podučavaju govorničkim vještinama srednjoškolce. Izborni sadržaji obuhvaćaju 16 različitih područja, većinom usavršavanja medijskih vještina i retoričko-umjetničkih govornih vrsta: voditeljstva, televizijskog i radijskog novinarstva, promidžbenih poruka, scenskog govora, recitacije, debate, prigodnog govora, ortoepskih i ortofonskih vježbi. Konačno, učenici se upoznaju sa svojim fonetskim, govornim, logopedskim i ortodontskim statusom i dobivaju upute kako ih poboljšati. U duhu Ciceronove krilatice „Samo čestit čovjek može biti dobar govornik“ Govornička škola odgaja i obrazuje darovite srednjoškolce da postanu ne samo bolji govornici, već i bolji ljudi. U obrazloženju prijedloga da se Ivi Škariću dodijeli Državna nagrada za životno djelo u području obrazovanja „Ivan Filipović“, osmišljavanje i vođenje Govorničke škole navedeno je kao glavni argument jer je on „istraživanjem, usustavljanjem znanja i promoviranjem govorništva, prenošenjem toga usustavljenog znanja o govorništvu na brojne generacije vrsnih fonetičara i srednjoškolskih profesora, te prenošenjem govorničkih znanja i vještina posredno i neposredno na već 17 generacija odabranih darovitih srednjoškolaca cijele Republike Hrvatske programom i vođenjem Govorničke škole unaprijedio je odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske te je zadužio ne samo obrazovni sustav, već zbog dalekosežnosti utjecaja njegova nastavnog i stručnog rada u poticanju i obrazovanju brojnih retoričara i retora, i suvremeno hrvatsko društvo.“ Ako je netko samo jedan dan proveo u toj školi koja se održava u raznim mjestima na našoj obali, kad se spomene Govornička škola vjerojatno će mu prva asocijacija biti skupina od desetak učenika koji uz šum morskih valova i opojnih mediteranskih mirisa pod vodstvom mentora izvodi vježbe za glas i izgovor, fonira i artikulira uvježbavajući i razgibavajući govorne organe za cjelodnevno govorenje, raspravljanje i argumentiranje o središnjim mislima svojih govora.

Ivo Škarić nije se bavio samo normalnim govorom, nego i problemima poremećaja slušanja, govora i glasa. Ukupnost te Škarićeve djelatnosti vidljiva je u Govornim poteškoćama i njihovom uklanjanju (1988.), knjizi koju je zamislio, priredio i, uz druge stručnjake, sam napisao neka poglavlja. Sve su poteškoće opisane pojavno, etiološki, s podacima o njihovoj rasprostranjenosti i opisom rehabilitacijskih postupaka, ali i sa savjetima roditeljima, pedagozima, pedijatrima i samim pacijentima kako postupati paralelno sa stručnim postupcima. Tako se Škarić i u ovom području istaknuo kao teoretičar koji nastoji primijeniti teorijske postavke u praktičnim rehabilitacijskim postupcima, svjestan u kojoj je mjeri govor sastavni dio osobnosti svakog čovjeka i koliko je ljudska osobnost pogođena ako mu je oštećen govor. Stoga je u temeljima

toga dijela Škarićeva rada duboka i istinska želja pomoći onima kojima je na neki način uskraćen dar govora i slušanja. Svoju je inventivnost i u tehničkom području iskazao izumom VIBIŠ-a, malog pomagala za rehabilitaciju mucanja.

Pitanjima ortoepskog standarda u hrvatskom jeziku Škarić je pristupao polazeći od sociofonetskih načela, mjereći stvarnu uporabu jezika u govornika koji se mogu prihvatiti kao govornici hrvatskog standarda. Sami se govornici prihvaćaju kao kreatori uporabne norme suvremenog hrvatskog jezika koja u nekim fonetskim parametrima odstupa od klasične kodificirane norme. Napetosti koje se rađaju između dviju normi pokretačke su sile jezičnih i govornih promjena u hrvatskom jeziku. Škarić je hrabro otkrivao te napetosti i zato su njegovi pogledi i stajališta ponekad bili izvor polemičkih, ali istodobno i plodnih znanstvenih rasprava. Tako je Škarić suvremeni hrvatski jezik gledao iz njega samoga i u njemu samom, u njegovoj dijakroniji i sinkroniji, tražeći zakonitosti razvoja. Na toj osnovi ističe važnost dijalekatnih sastavnica u ustrojavanju standarda koji Škarić radije naziva prihvaćenim idiomom, tj. govorom i jezikom kojim se služe obrazovani govornici u javnom govoru, oslobođeni svog organskog idioma. Premda su neke Škarićeve teze o ortoepiji hrvatskoga suvremenoga jezika nailazile na snažan otpor hrvatskih standardologa (o odrazu dugoga jata, o ukidanju razlike *č* i *ć*, *dž* i *đ*, o redukciji naglasnog sustava u tronaglasni i sl.) one su potkrijepljene brojnim istraživanjima suvremenoga hrvatskoga govora. Škarić je tvrdio da tim pitanjima ne prilazi kao normativac i onaj koji odlučuje što će biti propisano i kodificirano. On je samo opisivao postojeće stanje i u njemu otkrivao smjernice razvoja hrvatskog govora i jezika, a prepuštao je jezičnoj politici što će prihvatiti kao normu. Njegov prijedlog pravopisa, iako utemeljen na logičnim teorijskim postavkama i na mjerenju informacijskog opterećenja teksta, toliko je bio radikalna da gotovo ni nije bio ozbiljno shvaćen. Ali on je imao hrabrosti dirnuti u najtvrdokorniji jezični sustav, njegov fonemski i grafemski sustav. Vrijeme će pokazati je li pogriješio ili će hrvatski krenuti u pravcima razvoja koji je Škarić naslutio.

Ali Škariću se ne može osporiti njegova briga i ljubav prema hrvatskom jeziku i govoru. I zato on u jeziku i govoru naglašava njihovu identifikacijsku ulogu kao važan kriterij za samosvojnosti pojedinog jezika. Ističući „čvrstu ča-kaj-što osnovicu na kojoj sigurno stoji, svehrvatski je jezik u hrvatskim ustima prepoznatljivo zaseban...“ Škarić u predgovoru svoje knjige „Hrvatski govorili“ (2006.) u domoljubnom zanosu nastavlja: „Tim prepoznatljivim zvukom, tim hrvatskim ustima govori se u svim najvećim hrvatskim gradovima, u hrvatskim elektroničkim medijima, u kulturnoj, znanstvenoj, stručnoj, poduzetničkoj i političkoj javnosti, u školama, na fakultetima... I ne treba se žaliti. Mi hrvatski jezik imamo. Treba samo dobro i dobronamjerno pogledati u nj. U njemu ugledati svoje crte, svoju narav te ga priznati, prihvatiti i zavoljeti – bez obzira je li on takav po pisanim normama ili ne. Recimo si jednostavno: svoji bili, hrvatski govorili.“

Uz navedena četiri glavna kruga interesa, Škarić je imao što reći i u području učenja stranih jezika, poučavanja brzog čitanja i u smišljanju programa za kompjutorsku analizu glasa.

Profesor Škarić bio je rođeni predavač i učitelj. Logičnost iznošenja građe, lakoća kojom je to činio i predavački šarm svako su njegovo predavanje pretvarali u svečanost. Rezultate svojih znanstvenih istraživanja Ivo Škarić znalački je primjenjivao i u svojem nastavničkom radu. Bio je predavač koji je, uz to što ima što reći, to znao učiniti i predavački vješto nalazeći ravnotežu između preciznosti i logičnosti izraza s jedne strane i govorne izražajnosti i predavačkog šarma, s druge. U nastavnom je radu otkrivao istine o govoru na teorijskoj, metafonetskoj razini, ali on je bio i praktičar, učitelj govorništa. Mnogi istaknuti govornici u našem javnom govoru mogu biti zahvalni profesoru Škariću što su prošli kroz njegov „fonetski dril“.

Na matičnom je Odsjeku za fonetiku profesor Ivo Škarić bio predstojnik Katedre za teorijsku fonetiku. Sudjelovao je u osnivanju dodiplomskog i poslijediplomskog studija fonetike i na tom je odsjeku formirao i osmislio cijeli niz kolegija: Mehanička fonetika, Eksperimentalna fonetika, Teorijska fonetika, Opća fonetika, Teorija informacije i komunikacije, Metodologija znanstvenog rada, Psihoakustika, Suvremeno govornišvo, Kultura govora, Hrvatski purizmi. Fonetske je kolegije profesor Škarić godinama predavao studentima drugih odsjeka Filozofskog fakulteta i drugih fakulteta Zagrebačkog sveučilišta.

Osobito je važna bila djelatnost Ive Škarića na poslijediplomskim studijima. Sudjelovao je, osim u osnivanju poslijediplomskog studija fonetike, i u osnivanju poslijediplomskog studija defektologije. Uz bogatu nastavničku djelatnost na poslijediplomskim studijima, ne samo fonetike, on je bio mentor mnogim magistrandima i doktorandima. Svi današnji članovi Odsjeka za fonetiku u svom su akademskom obrazovanju i napredovanju upisali i trag Profesorovih riječi, savjeta i suradnje.

Važna se djelatnost profesora Škarića odvijala izvan sveučilišnih okvira. Uključivala je nastupe na radiju, televiziji, javnim tribinama na kojima je popularizirao fonetsku znanost i isticao značaj govorne kulture. Autor je serije od 10 tridesetominutnih radijskih emisija o kulturi govora te je autor i prezenter 12 dvadesetominutnih televizijskih emisija pod nazivom Kultura govora. Nadalje, vodio je brojne tečajeve iz govorništa za gospodarstvenike i građanstvo. Vodio je tečajeve za recitatorske voditelje i recitatore. Održao je brojne seminare za učenje stranih jezika i rehabilitaciju sluha i govora u zemlji i inozemstvu. Sudjelovao je na nekoliko Slavističkih škola u Zagrebu i Dubrovniku. Seminari o nastavi stranih jezika i rehabilitaciji sluha na kojima je sudjelovao u inozemstvu u to su vrijeme bili dokaz vrijednosti hrvatske znanosti u svijetu tako da se on kao najbliži suradnik akademika Guberine može smatrati jednim od pionira u znanstvenom oblikovanju teorijskih postavki verbotonalne metode rehabilitacije sluha i slušanja i audiovizualno-globalnostru-

kturalne metode učenja stranih jezika što je poznato pod imenom Zagrebačka fonetska škola.

Ivo Škarić 17 je godina (1986. – 2002.) bio glavni urednik časopisa *Govor*. Na odlasku s te dužnosti, sam je napisao što je sve učinio da *Govor* postane priznat, prepoznatljiv i vrijedan fonetski časopis. U njegovu su uređivačkom razdoblju izašla 34 broja *Govora* s 3000 stranica kvalitetnih tekstova zahvaljujući strogom recenzentskom postupku i uređivačkoj vještini i maru profesora Škarića. Sadržaj časopisa oslikavao je i koncepciju fonetike kao sveobuhvatne znanosti o govoru koju je tako zdušno zastupao i promovirao profesor Škarić.

Od 1980. do 1999. bio je član uredništva časopisa *Jezika*, ali i čest i plodan suradnik i autor u *Jeziku*. U 22 rada koja je objavio u *Jeziku* gotovo da se mogu pratiti njegove glavne znanstvene preokupacije. U *Jeziku* se oglasio razmatrajući pitanja izgovora i glasničkih preinaka, pitanja suvremene hrvatske prozodije i ostvaraja naglaska riječi, pa pitanja kulture govora i govorne komunikacije, kada u *Jeziku* iznosi program kulture govora ili kada se zalaže za pravopisne promjene utemeljene na strogo znanstvenom kriteriju odabira vrste pravopisa s jedne strane i sadašnjeg stanja razvoja hrvatskog jezika. Konačno, govori i aktualnoj situaciji i položaju hrvatskog jezika danas tj. nakon osamostaljenja Hrvatske i novih sociolingvističkih odnosa u kojima se hrvatski našao.

Profesor Škarić isticao je da istinski sveučilišni nastavnik mora biti vrstan u tri područja: u znanstveno-istraživačkom radu, u nastavi i u radu sa studentima te u javnoj djelatnosti. On je sva tri uvjeta vrsnosti obilato ispunio. Zato je njegov gubitak težak za znanost, za sveučilišnu nastavu i za cjelokupnu kulturnu javnost. Ali ono što je stvorio i izgradio kao svoj znanstveni, nastavnički i učiteljski credo ostaje čvrsto uklesano u njegov cjelokupni opus kao poticaj i nadahnuće svima koji budu proučavali ili poučavali govor. Njegova govornička škola nastavlja istim žarom otkrivati mladima tajne govorničkih vještina u skoroj budućnosti i pod njegovim imenom: *Govornička škola „Ivo Škarić“*. Izdavačka kuća *Globus* priprema izdanje njegove *Fonetike* kao zasebne knjige pod naslovom *Hrvatski izgovor*. Napisao je knjigu *Argumentacija* radeći na njoj do posljednjih dana, a supruzi Gordani ostavio je da povuče završne uređivačke poteze i pripremi ju za tisak. Ivo Škarić fonetičar je ovdje s nama.

Upravni lik Ive Škarića i odjek njegova govora o govoru ostat će zauvijek u sjećanju Profesorovih učenika, studenata, kolega i prijatelja, a njegovo djelo trajno uklesano u temelje hrvatske fonetike.

Damir Horga